

Základní škola, Brno, Bosonožská 9

Krizový scénář pro řešení šikanování

Vychází z Metodického pokynu MŠMT ČR k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č.j.: 21149/2016 a je součástí Minimálního preventivního programu.

Zpracovali: Mgr. Roman Sýkora, školní metodik prevence
                                      Mgr. Hana Pohlídalová, výchovný poradce

Odpovědná osoba: Mgr. Lenka Špačková, ředitelka školy

Program je otevřený dokument a v průběhu školního roku bude i nadále ověřován, upravován a doplňován.

I. Krizový scénář pro počáteční stádium šikanování

Získání informací:

Informace o narušených vztazích a šikanování ve třídě můžeme získat z různých zdrojů.

Zdroje informací:

- sdělení rodičů, žáků, kolegů
- vlastní pozorování
- dopis na vedení školy

Získané informace je třeba nahlásit TU + ŠMP + VP, kteří společně zvolí strategii řešení. Všichni pedagogičtí pracovníci musí postupovat koordinovaně a chránit zdroj informací!!

1. Odhad závažnosti - provádí ŠMP, VP

Velmi důležité je určit, zda daný problém vyřešíme v rámci školy sami (počáteční stádium), anebo jestli už problematika patří odborníkům (pokročilé stádium, neobvyklá forma šikanování - lynč).

Pro odhad závažnosti používáme 4 kritéria:

- a) způsob chování a vypovídání obětí a svědků – jsou otevření, ochotní pomoci
- b) závažnost a četnost agresivních projevů
- c) čas – jak dlouho šikanování trvá
- d) počet agresorů a obětí.

Po odhadu závažnosti je nutné oznámit vedení školy nástin řešení a vymezení rolí.

2. Rozhovor s informátory a obětí - provádí ŠMP, VP

Rozhovor s informátory – rodič, kamarád, kolega, spolužák – kdokoliv, kdo na problém upozorní

- nezpochybňovat informátorovy informace
- důležitá je empatie – nedávat rady, jen vnímat výpověď (i „scifi“ výpověď)
- vždy si ověřit získané informace
- dostanu-li signál od kohokoliv, začnu třídu pozorovat, sledovat přímé varovné signály a ověřovat informace
- důležité je chránit zdroj a obsah informací
- po odchodu informátora si vše zapsat

Rozhovor s obětí

- rozhovor musí být proveden tak, aby o něm ostatní nevěděli – možná pomsta agresorů
- nereagovat obranně
- důležitá je opět empatie – jen vnímat výpověď (jakoukoliv), nezpochybňovat
- neslibovat něco co nemůžeme splnit
- oběť nás musí vnímat jako oporu a cítit od nás možnou pomoc
- důležité je vše si zapsat pro další potřebu (ochrana před stížnostmi rodičů agresorů)

NIKDY NEKONFRONTUJTE OBĚŤ S AGRESOREM (i kdyby o to žádali rodiče agresora, ochrana oběti je hlavní úkol).

3. Nalezení vhodných svědků - provádí ŠMP, VP, TU

Spolupráce s informátory a oběťmi nám pomůže vytipovat vhodné svědky. Důležití jsou žáci, kteří sympatizují s obětí.

Výslech svědků je třeba provést mezi čtyřma očima (např. po vyučování, požádat o odnesení pomůcek do kabinetu) – důvodem je ochrana oběti.

4. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky - provádí ŠMP, VP, TU

Rozhovory se svědky provádíme individuálně.

Nikdy se nesmí konfrontovat oběti s agresorem, ani jejich zákonní zástupci – z důvodu předcházení konfliktu!

Konfrontace svědků je možná pouze při protichůdných informacích (max. 2) - OPATRŇE!

5. Ochrana oběti

Pro ochranu oběti je důležité dodržovat určitá pravidla:

- věnovat oběti zvýšenou pozornost ve školním klimatu (třídním klimatu)
- zpřísnit dozory a zajistit o přestávkách časté nahlížení dozoru do třídy, do prostor šaten, WC, chodeb
- zajistit bezpečnost při cestě do školy a ze školy
- po dobu šetření je možné se souhlasem vedení nechat oběť doma
- doporučit rodičům odborníka v PPP nebo SVP

6. Rozhovor s agresory - případně konfrontace mezi nimi

Abychom nevyplašili agresora, tak k rozhovoru s ním přistoupíme až v poslední řadě. Rozhovorem s ním získáme:

- vnější obraz šikanování – popis patologického chování,
- shromáždění důkazů (musíme mít jistotu co se ve třídě děje).
- je-li nutná konfrontace mezi nimi – při rozporuplnosti informací, opět max. 2 agresori

7. Jednání výchovné komise – linie agresor

Výchovná komise probíhá za účasti vedení školy, metodika prevence, výchovného poradce, třídního učitele a rodičů žáka. Je možné přizvat i odborníka z PPP nebo SVP.

Zákonní zástupci jsou na jednání zváni písemnou formou a mezi jednotlivými jednáními je časová prodleva.

Struktura jednání s rodiči agresora:

- úvod, přivítání, seznámení rodičů s problémem, projevy nežádoucího chování
- sdělit, jaký postoj škola k nežádoucím projevům chování zaujímá
- vyslechnout vyjádření zákonných zástupců
- možná navrhovaná řešení ze strany zákonných zástupců (u agresora), pro zlepšení chování svého dítěte

- seznámení rodičů s konkrétními řešeními, které navrhuje škola
- domluvit se na časovém horizontu, zpětná kontrola nápravy chování agresora
- nezapomenout upozornit rodiče na další výchovná opatření, která budou použita, pokud nedojde k nápravě
- provedení zápisu z jednání, který obsahuje závěr, podpisy všech zúčastněných osob a souhlas rodičů, že byli s celou záležitostí seznámeni a souhlasí s navrhovaným řešením

U agresorů není řešením vyloučení žáka ze školy, protože po přechodu na jinou školu, může dál pokračovat v šikaně. Naším společným cílem je pomoci mu, změnit jeho chování.

8. Rozhovor se zákonnými zástupci obětí – provádí TU, ŠMP, VP, vedení školy

Doporučená struktura:

- sejít se v jiný den, než jsou výchovné komise s rodiči agresora
- sdělit zákonným zástupcům, jak jsme postupovali (řešení, závěry, další opatření)
- určit časový horizont pro sledování nápravy situace (po týdnu, 14 dnech), vzájemně se informovat
- spolupracovat při ochraně oběti
- v případě potřeby předat rodičům kontakt na instituce zabývající se problematikou šikany - PPP, SVP

9. Práce s celou třídou

Uzavření celé záležitosti provede přede všemi žáky ve třídě vedení školy za přítomnosti VP, ŠMP a TU.

Je třeba provést:

- ozdravení třídy – je to dlouhodobý proces
- nastavení nových funkčních pravidel
- dále pracovat se třídou v rámci třídnických hodin – provádět aktivity zaměřené na vztahy mezi žáky ve třídě
- je třeba informovat všechny členy pedagogického sboru, shrnout celý případ a seznámit je s nastavenými pravidly
- v dalším období je třeba třídu neustále sledovat
- při pokračování šikanování je třeba kontaktovat ŠMP a VP, potom už bude nutná spolupráce s odborníky

II. Krizový scénář pro pokročilou šikanu

1. Odhad závažnosti onemocnění

- **chování, spolupráce, vztahy, celková atmosféra**
(„dusná atmosféra“, strach, napětí, nesvoboda; souhlas s jednáním a normami agresorů, obviňování oběti, bagatelizace nebo popírání násilí, nespolupráce svědků, popírání, odmítání vypovídat ze strachu z následků, ustrašenost oběti – popírání násilí, sebeobviňování)
- **závažnost a četnost agresivních projevů**
(brutální projevy výsledkem delšího vývoje šikanování, i psychické formy)
- **doba, po kterou šikanování probíhá**
(z výpovědí – déle než tři měsíce – rozvinutější forma)
- **počet obětí a agresorů**
(větší počet agresorů i obětí – náznak nastolení destruktivních skupinových norem)

Při odhadu závažnějších forem a stádia šikanování je závazný krizový plán, který upravuje:

- způsob ochrany oběti
- povinnosti pedagogických pracovníků a jejich jednotný postup
- žádost o vstup specializovaného servisního zařízení
- zajištění součinnosti – technické a organizační podmínky, příp. personální
- zajištění a koordinace informačních toků
- opatření – školní řád
- způsob další práce se třídou, s jednotlivými aktéry

2. Strategie vyšetřování

- zajištění bezpečí oběti, příp. informátora
- zvýšení pedagogického dozoru na rizikových místech, v rizikových situacích
- chránit a zabránit prozrazení informátora
- rozhovor s informátory, obětí – dokumentace poskytnutých prvotních údajů, důkazů
- kontaktování externího servisního zařízení – odborník na vyšetřování šikany, policie
- poskytnutí dosavadních dostupných informací, zajištění organizačních podmínek vyšetřování – místnost, součinnost

3. Závěry vyšetřování

- součinnost s dalšími subjekty
- zajištění ochrany oběti, resp. informátora (pravidelná setkání, telefonický kontakt, zajištění odborné péče, cílené sledování oběti, docházky, stanovení ochránců oběti)
- prokázání a usvědčení agresorů, přiznání
- jednání výchovné komise (viz scénář zasedání výchovné komise)- **realizace opatření**
- oznámení o potrestání agresorů před celou třídou – vyjádření stanoviska a postoje školy
- léčba skupiny - intervenční program ve spolupráci s odborníky

III. Krizový scénář pro nestandardní šikanu

1. Překonání šoku pedagoga

- zvládnutí vlastního šoku (emoce a jednání), zastavit skupinové násilí
- poskytnout oběti nejnnutnější pomoc (láska, soucit, odvaha)
- přivolat pomoc, žáci nesmí zůstat bez dozoru

2. Bezprostřední záchrana oběti

- nenechávat oběť bez dohledu dospělého, nenechávat oběť o samotě

3. Zvláštní organizační opatření (strategie se týká všech žáků ve třídě)

- provedení individuálních rozhovorů se všemi přítomnými žáky – organizačně zabránit domlouvání
- okamžitý zásah ve spolupráci s kolegy

4. Rozhovor s informátory a oběťmi

- zalarmovat další pedagogy a domluvit se s nimi o spolupráci při vyšetřování (nenechat žáky ani chvíli bez dozoru)
- zabránit domluvě na křivé skupinové výpovědi
- pokračovat v pomoci a podpoře oběti - vyhledat lékařskou pomoc, oznámit rodičům
- ohlásit celou věc policii

5. Nalezení vhodných svědků, rozhovory se svědky

- přesné zmapování situace:
  - a) Co se stalo? Co tomu předcházelo?
  - b) Co kdo dělal? Jak to dělal?
  - c) Co dělali ti, co nic nedělali?
  - d) Co jsi dělal/a ty?
  - e) Komu se co stalo?

6. Rozhovor s agresory

Zásady rozhovoru:

- a) nekonfrontovat oběť s agresorem
- b) zabránit domluvě pachatelů
- c) zabránit zinscenování křivé výpovědi
- d) využít momentu překvapení – rychlost, důslednost, jednotnost
- e) nechat rozhovory s agresory nakonec
- f) dokončit vyšetřování tentýž den

